

Korel Göymen'den çarpıcı tespitler

Başkent Ankara'da beşinci kez başkanlık koltuğuna otaran Melih Gökçek'in 27 Mart 1994 seçimlerinde en yakın rakibi olan Prof. Dr. Korel Göymen, 20 yıl aradan sonra Hürriyet'e konuştu.

5 bin oy farkıyla kaybetmesinin en önemli üç nedenini; solun üçe bölünmesi, Pursaklar'ın büyükşehir için oy kullanması ve seçim sonrası çok gerekli olan iletişim olanaklarının kısıtlılığı olarak sıraladı.

30 Mart seçimleriyle ilgili en önemli tespiti ise; "El birliğiyle seçim sürecini daha güvenilir yapmalıyız. Yüksek Seçim Kurulu, oyunun kurallarını daha açık ve basit hale getirerek, sandık kurullarını daha iyi eğitmelidir" oldu. Yerel yönetim uzmanı Göymen, Türkiye'nin Fransa'da olduğu gibi yerel yönetimlerde iki turlu başkanlık seçimi önerdi.

Türkiye, geçen hafta yapılan seçimin ardından birleştirme tutanaklarında yapılan hatalardan, çöplerden çıkan oylara, muhtar pusulaları ile başkanlık pusulalarının aynı zarfa ya da sandığa konulması nedeniyle geçerli ve geçersiz sayılma tartışmalarına odaklanırken Hürriyet, yerel yönetimler konusunda Türkiye'nin en önemli isimlerinden biri olan Prof. Dr. Korel Göymen'e ulaştı. 2002 yılından beri İstanbul'da yaşayan ve Sabancı Üniversitesi'nde AB ve Türkiye'de yerel yönetimler üzerine ders veren Göymen'e, hem 20 yıl önce Gökçek karşısında kaybedişini hem de bugünkü seçimi sorduk.

"SOL ÜÇE BÖLÜNDÜ"

SHP adayı olarak girdiğiniz 27 Mart 1994 seçimlerinde, beklentilerin aksine, siz değil, 5 bin oy farkla Melih Gökçek kazanmıştı? Oysa siz Murat Karayalçın'ın başkanlığı bırakıp, SHP Genel Başkanı olmasının hemen ardından yapılan seçimde SHP adayı olarak yarışmıştınız, neydi size kaybettiren?

KOREL GÖYMEN: 1994 seçimlerinde bizim Ankara'yı kaybetmemizin temel nedeni, sol oyların bölünmesiydi.

Sol oylar, Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP), Demokratik Sol Parti (DSP) ve yeni açılmış olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) arasında bölündü. Oysa bu üç partinin oyu, Melih Bey'in oyundan 139 bin oy fazlaydı. Ben, 400 bin civarında oy alırken, Melih Bey 405 bin oy almıştı. Ben 5 bin oy ile kaybederken, DSP adayı 115 bin oy almıştı. En üzücü olan da yeni açılmış olan CHP'nin adayı, benim yıllarca belediyede birlikte çalıştığım, yakın çalışma arkadaşım rahmetli Ali Dinçer idi. O da 29 bin oy almıştı. Dolayısıyla 405 binlik Melih Gökçek oyuna karşın; sol oyların toplamı 544 bin idi. Bu bölünme dışında seçimde usulsüzlükler oldu mu, belki de sandığa doğru yansımamasının nedenleri oldu.

"PURSAKLAR SON ANDA MERKEZE DAHİL EDİLDİ"

İkinci temel neden neydi?

GÖYMEN: O dönemde büyükşehir belediye başkanlığı için merkez ilçeler oy kullanabilirken, kırsal ilçe oyları ayrı sayılıyordu. Ama seçime son birkaç hafta kala, tamamen kırsal nitelik taşıyan ve 10 binin üzerinde seçmeni olan Pursaklar, aniden, siyasi etiğe aykırı olarak Büyükşehir'e dahil edildi. Bu seçim sonuçlarına çok ciddi etki yaptı. Aradaki farkın 5 bin olduğu düşünüldüğünde etkisi daha net anlaşılır.

"BUGÜN DE BÜYÜKŞEHİR YASASI SEÇİMİ ETKİLEDİ"

Bu seçim öncesinde de Büyükşehir Yasası değiştirildi?

GÖYMEN: Evet, vatandaşın büyük kısmı farkında değil belki ama; Büyükşehir sayısını 16'dan 30'a çıkaran yasal düzenleme de seçim sonuçlarını etkiledi. Amerikalıların seçim bölgelerinin sınırlarını değiştirmek suretiyle seçimde avantaj kazanmaya çalışma, dedikleri bu yöntemle iktidar özellikle Ankara ve İzmir'de büyük avantaj sağladı. Ankara'da iktidar açısından önemli miktarda oy potansiyeli taşıyan kırsal nitelikli beldeler ve ilçeler, merkez oylarını etkiledi. Aynı şekilde İzmir'de de iktidar oylarının yükselmesine neden oldu.

"YANMIŞ, ÇÖPE SIKIŞTIRILMIŞ OYLAR BULDUK AMA... "

Ankara'da CHP başta olmak üzere yapılan itirazlar, çöplerde bulunduğu iddia edilen oylar, tutanaklar; 1994

seçimleriyle bir benzerlik gösteriyor mu?

GÖYMEN: Her iki seçimde de seçimin sonucunu etkileyen faktörler oldu. Bunlardan birincisi, seçimlere insanlar öteden beri kuşkuyla giriyor, bu son seçimde de son haftaya son güne kadar kuşkular oldu. Bu kuşku Türkiye'deki birçok kurumu yıpratırken, bazılarını çökme noktasına getirdi. Hem oy verme hem de oy sayma safhasında ortaya sorunlar çıkıyor. Özellikle büyükşehirlerde 4 ayrı oy verildi ve 3 pusula bir zarfa; muhtarlık pusulası da ayrı bir zarfa konuldu. İnsanlar bu pusulaları, yanlış zarfa koydukları ya da yanlış sandığa attıkları için oyları kimi yerde geçerli kimi yerde geçersiz sayıldı. Bu vatandaşın değil, sandık kurullarının; sandık kurullarını yeterince eğitmeyen Yüksek Seçim Kurulunun (YSK) hatasıdır. Oysa sandık kurulları, zarfları ve pusulaları birlikte vermek yerine; ayrı ayrı verselerdi bu yanlışlık önlenebilirdi.

İkinci sorun, upuzun bir pusula ve mühür ortadaki küçük yuvarlağın içine mi dışına mı basılacak? Yuvarlağın dışına taşarsa geçersiz mi olacak? Kimi sandık kurulu geçerli, kimi geçersiz saymış. Demek ki YSK, bu konuda açıkça bir bilgilendirme yapmamış ya da buna uyulmamış.

Üçüncü nokta 1994 seçimlerinden sonra, benim oy kullandığım okul dahil, kimi yanmış, kimi poşetlerin içine sıkıştırılmış, SHP ya da başka partilere verilmiş oylar bulduk. O gününün iletişimsizlik koşullarında, bunlar toplanıp itiraz süresi içinde ilçe seçim kuruluna intikal ettirilemedi. Bu yapılabileseydi ciddi fark yaratacaktı. Yapamadık, ya örgütümüz beceremedi ya da iletişim zorluğu vardı.

"CHP BAŞVURUSUNUN NİYE REDDEDİLDİĞİNİ ANLAMAK ZOR"

Bugün de Ankara dahil olmak üzere, Türkiye'nin dört bir yanında insanlar çöplere sıkıştırılmış, yanmış oylar bulunduğunu iddia ediyor...

GÖYMEN: Bugünün koşullarında böyle bir mazeret olamaz, olmamalı. Çünkü sandıktaki parti temsilcilerinin, ıslak imzalı tutanağı alır almaz, parti merkezindeki elektronik sisteme ulaştırması gerekiyordu.

Ama basından okuduğum kadarıyla, bazı parti merkezlerine yapılan siber saldırı nedeniyle bir bölümünün mümkün olmadığını anlaşıyor. Bir de eğer ilçe seçim kurullarında gerçekten hile karıştırmaya niyetli, kişiler var ise küçük kalem oyunlarıyla, yani ekrana girerken 111 yerine 11 yazmak suretiyle; kimine 100 eksik kimine 100 fazla yazıyorsa, bunu bilemem. Sonuçta sandık kurullarından çıkan ıslak imzalı tutanaklar parti merkezlerine tam olarak gönderildiyse; bunların seçim kurulları sonuçları ile kıyaslanabilir olması ve hile hurda varsa açıklığa kavuşması lazım.

Ankara'da CHP, itirazını bu karşılaştırmaya dayanarak yapmasına karşın ilçe ve il seçim kurullarının hangi gerekçeyle başvuruyu kabul etmediğini anlamak zor.

"YSK OYUNUN KURALINI NET ORTAYA KOYMALI"

Siz yerel yönetim uzmanı bir bilim insanısınız. Önümüzde cumhurbaşkanlığı ve genel seçimler var. Benzer tabloların yaşanmaması için yapılması gerekenler neler?

GÖYMEN: Ülkesinin selametini isteyen bir bilim insanı olarak, kurumların yıpratılmaması gerektiğini düşünüyorum. Başta adalet mekanizması olmak üzere, seçimi organize eden değerlendiren YSK gibi kurumların yıpranmaması hepimiz için çok önemli. YSK ve siyasi partiler başta olmak üzere herkesin öz eleştiri yapmalarında yarar var. Daha şimdiden önümüzdeki iki seçim konusunda vatandaşın kafasında, yüreğinde kuşkular beliriyor ki buna kimsenin hakkı yok.

Artık herkes el birliğiyle seçim sürecini daha güvenilir kılmaya odaklanmalı. Yüksek Seçim Kurulu, oyunun kurallarını daha açık ve basit hale getirmeli; kuralları ve olasılıkları net şekilde tanımlamalı. Pusulalar farklı zarf ve sandığa atıldığında geçersiz ise; seçim kurullarına talimat verilerek, zarfların ve pusulaların vatandaşa tek tek verilmesi sağlanmalı. Mührün yuvarlağın içine basılmaması halinde oy geçersiz mi değil mi? Bu net şekilde hem vatandaşa duyurulmalı hem de sandık görevlilerine öğretilerek, yine vatandaşı uyarmaları sağlanmalı. Tüm bu konularda seçim öncesi hem vatandaşın hem de sandık görevlilerinin kafası berraklaştırılmalı.

"YEREL SEÇİMLER İKİ TURLU OLSUN"

Sizin uzmanlık alanınız yerel yönetimler. AB'de ve Türkiye'de yerel yönetimler üzerine çok sayıda araştırmanız, makaleniz ve kitabınız bulunuyor. Bu alanda Türkiye'ye bir öneriniz var mı?

GÖYMEN: Birincisi, yerel seçimler Fransa'da olduğu gibi belediye başkanları için mutlaka iki turlu yapılmalı.

Tipki cumhurbaşkanlığı seçiminde olduğu gibi.

İki turlu seçimin temel gerekçesi, seçmenin iradesinin tam yansıması ve çok düşük oyla siyaseten zayıf başkanların seçilmemesi.

İkincisi, Türkiye'de sandığa ilgi Avrupa ülkelerine göre çok yüksek. Almanya hariç birçok Avrupa ülkesinde genel seçime katılım yüzde 50'ye; yerel seçimlerde yüzde 25'e ulaştığında çok seviniyorlar. Bizde son yerel seçime katılım yüzde 90'a ulaştı. Ancak özellikle muhtarlık seçimlerinde kıyasıya rekabet yaşanıyor, bu rekabet insanların birbirlerini öldürmesine kadar varıyor. Mahallelerin yeniden fonksiyonel hale gelebilmesi için muhtarlığın maaşlı sistemden çıkarılıp, gönüllülük esasına dayanması düşünülebilir.

KOREL GÖYMEN KİMDİR?

İstanbul Politikalar Merkezi'nde Kıdemli Uzman ve Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olan Korel Göymen 2011 yılında Emeritus (Onursal) Profesör ünvanı aldı.

Sabancı Üniversitesi'nde çalışmaya başlamadan önce, Göymen 1994'ten 2002'ye kadar, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı. 1989-1992 yılları arasında Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırma Vakfı'na başkanlık yaptı. Göymen, 1992-1994 arasında Turizm Bakanlığı Müsteşarı olarak görev yaparken, aynı zamanda Dünya Turizm Örgütü Yönetim Kurulu ve OECD Turizm Komitesi'nde çeşitli üst düzey pozisyonlarda görev aldı. 1978-1980 yılları arasında, Ankara Belediyesi'nin planlama ve koordinasyon işleriyle görevli Başkan Yardımcılığı görevini üstlendi. 1976'dan 1980'e kadar, Ulusal Verimlilik Merkezi'nin Yönetim ve İşletme Danışma Kurulu'nun üyeliğini üstlendi.

Göymen doktora derecesini aldıktan sonra, akademik kariyerine ODTÜ'de başladı. 1974-1978 döneminde ODTÜ tarafından İngilizce-Türkçe yayınlanan bilimsel Gelişme Dergisi'nin Baş Editörlüğünü yaptı. Aynı zamanda, Kamu Yönetimi Bölüm Başkanlığı ve Öğrenci İşleri Dekanlığı görevlerini üstlendi. Doktora derecesini almadan önce, 1964-1966 yılları arasında Organizasyon ve Metot Uzmanı olarak Etibank'ta çalıştı.

Göymen, lisans derecesini ODTÜ Kamu Yönetimi Bölümü'nden (1964), yüksek lisans ve doktora derecelerini Leeds Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nden almıştır.

